

Aan: FIN/IRF
Van: 5.1.2e (mede namens VWS, OCW, BZK)
Betreft: stand van zaken steunpakket welzijn en leefstijl en financiële kant
Datum: 4 februari 2021

Aanleiding

- Corona: drie crises van gezondheid, economie en sociaalpsychologisch
- Er gebeurt al veel om de gezondheids- en economische crisis aan te pakken.
- Er is ook een maatschappelijke vraag om vanuit de rijksoverheid het initiatief te nemen om flankerend beleid te ontwikkelen voor mentaal welzijn en gezonde leefstijl.
- In het Catshuis van 31 januari heeft 5.1.2e, 5.1.2e, een presentatie gegeven waarin de problematiek uiteen is gezet. Dit heeft geleid tot een politieke opdracht.
- Deze politieke opdracht moet ook gezien worden tegen de achtergrond van een demissionair kabinet, dat de Coronacrisis moet besturen tot een nieuw kabinet is geformeerd medio 2021.

Missie en doelen

- Het beperken van de (structurele) schade die de huidige crisis op korte termijn heeft op het gebied van mentaal welzijn en gezonde leefstijl, gedurende de periode van lockdown en beperkende maatregelen, die nodig blijven (in meer of mindere mate) tot na de zomer 2021.
- Daarbij is de nu voorgestelde aanpak gericht op het beperken van schade voor risicogroepen.
- Dit in afwachting van nieuw kabinetsbeleid gericht op het beheersen van de Coronacrisis

Scope: focus op impuls 2021, maar geen voorschot op 2022 en verder

- Het gaat in ieder geval *niet* om het maken van beleid voor 2022 of later. Hiervoor worden voorstellen ontwikkeld vanuit vakdepartementen, zoals VWS, die meegenomen kunnen worden in de kabinetsformatie. En ook de voorstellen die worden ontwikkeld vanuit 5.1.2e zelf in het kader van een breed herstelplan voor NL na de crisis.

Synergie koppeling van aanpak mentaal welzijn en gezonde leefstijl

- Belangrijke meerwaarde van een programmatische en brede aanpak boven het organiseren van losse projecten vanuit de rijksoverheid, is dat er op het niveau van de lokale praktijk van alledag en de uitvoering meerwaarde te behalen valt door een expliciete koppeling te maken tussen mentaal welzijn (een gezonde geest) en een gezonde leefstijl (een gezond lichaam).

Strategie: maatwerk, opschalen initiatieven en lerende aanpak

- De rijksoverheid kiest er qua strategie voor om niet zelf de missie te gaan oplossen en de doelen te bereiken, maar daarvoor de samenwerking te zoeken met een brede coalitie van maatschappelijke partners. En alleen daar waar nodig te faciliteren en te stimuleren.
- Sterker nog: de rijksoverheid ziet met name gemeenten hierin als een cruciale partner. Zij zijn bij uitstek in staat om maatwerk te leveren bij het aanpakken van de problematiek van eenzaamheid als gevolg van de beperkende maatregelen die het sociale leven aan banden leggen en het tegengaan van een ongezonde leefstijl als gevolg van te weinig beweging en sport. Daarbij zijn gemeenten bij uitstek in staat om onder de lokale bevolking accenten te leggen en keuzes te maken die betrekking hebben op specifieke doelgroepen.
- Er moet immers gewerkt worden binnen schaarse middelen, ook qua tijd en geld. Een strategie die zich richt op het aanpakken van deze problemen bij alle inwoners tegelijk, zal dan ook ongericht zijn en niet of nauwelijks enige impact kunnen hebben. Het gaat om focus op risicogroepen. En die risicogroepen kunnen in grote stadswijken anders zijn dan in dorpen.
- Om dezelfde redenen van het willen hebben van een grote maatschappelijke impact, maar ook met beperkte middelen en binnen een zeer beperkte tijdspanne, wordt zoveel mogelijk aangesloten naar bestaande initiatieven/trajecten; gebruik maken van bestaande structuren.
- In de strategie moet ook ruimte zijn voor een lerende aanpak en bijsturing tussentijds naarmate de realiteit veranderd qua coronacrisis en maatregelen worden op- of afgeschaald.

Financiële paragraaf: stand van zaken op 4/2/2021 en voorlopig inzicht voor IRFTotale pakket is opgebouwd vanuit drie interdepartementale teams onder vlag **5.1.2e**

	2021
1. Inzet op jeugd	94
2. Inzet op overige risicogroepen	182
3. Inzet op gezonde leefstijl	43

1. Team jeugd: de jeugd weer perspectief bieden in (en na) coronatijd**Benodigde financiële impuls voor het Jeugdplan**

Thema	Intensiveringen	€ mln
Zinvolle tijdsbesteding incl leegstaande gebouwen	Het Jeugdpakket deel loopt tot april (41,5 mln). Voor rest van het jaar hetzelfde bedrag + kosten voor huren leegstaande gebouwen (4,5 mln)	46
Mentale gezondheid deel II	Het Jeugdpakket deel (3,5 mln) was berekend op een oktoberpakket aan maatregelen. Met huidige lockdown is meer nodig.	4
Kwetsbare jongeren	Voor jongeren die niet thuis wonen, met een beperking of met een (zware) zorgbehoefte hebben maatwerk nodig. Voor alle onderdelen is aparte aandacht nodig voor deze groep. Om dat te markeren willen we dit los begroten.	4
Extra jongerenwerk	Jeugdpakket deel jongerenwerk (13,5 mln) loopt van jan-juni. Om dit te verlengen naar eind 2021 is 14 mln nodig.	14
Preventie inzet GGZ	Om hele kwetsbare jongeren (bv. KOPP/KOV jongeren) extra te ondersteunen zijn de volgende dingen nodig: advies & coachingsgesprekken, begeleiding KOPP/KOV jongeren, (digitale) gesprekken op vindplekken waaronder onderwijs.	5
Versterken dagbesteding kwetsbare jongvolwassenen	Openhouden sociale firma's (loonkosten) voor dagbesteding van jongvolwassenen. <i>Disclaimer: in overleg met DMO waar deze post past.</i>	21
Totaal		94

Toelichting

Het coronavirus, maar met name de coronamaatregelen hebben een grote impact op jongeren blijkt uit verschillende onderzoeken¹. Het beeld o.b.v. deze onderzoeken wordt gestaafd door gesprekken met jongeren, de stuurgroep Jeugd en Corona, hoogleraren en wethouders². In dit fiche lichten we kort toe:

- 1) Wat is de impact van corona op jeugd?
- 2) Wat doet het kabinet al op hoofdlijnen?
- 3) Nieuw Jeugdplan (aanvullend op bestaand beleid)
- 4) Benodigde financiële impuls voor het Jeugdplan

Wat is de impact van corona op jeugd?

¹ [jongvolwassenen-de-koplopers-voor-de-maatschappij-van-de-toekomst.pdf](#) (njl.nl) + [Amsterdam UMC Locatie AMC - Coronamaatregelen maken jongeren angstiger en somberder + www.iso.nl/wp-content/uploads/2021/01/Eindrapport-Lieve-Mark-definitief.pdf](#)

² ["Jongeren zijn behoorlijk flexibel, maar ze hebben het nu echt zwaar" - NRC + Jongeren worstelen door corona: 'Perspectief zou helpen' | Het Parool + Wethouders willen snel een actieplan om de jeugd perspectief te bieden | Trouw](#)

Voor de ontwikkeling van 5,3 miljoen jongeren (0-27 jaar) is nauw contact met leeftijdsgenoten essentieel¹. Het wegvallen van sport, onderwijs, stages, bijbaantjes en werk staan dit in de weg. Eenzaamheid, somberheid, depressies en daaruit voortvloeiend gedrag versterken de negatieve gevolgen voor de ontwikkeling van jongeren. Dit geldt voor 1) alle jeugd, maar in bijzonder ook voor 2) jeugd met kwetsbare positie of 3) jeugd met jeugdhulp. De coronaperiode kan leiden tot blijvende schade bij een deel van de jongeren. Zo worden opleidingen niet afgerond, lopen jongeren te lang rond met psychische klachten en neemt de ongelijkheid tussen jongeren toe. In het VK schatten ze in dat vraag naar jeugd-ggz de komende jaren met 20-30% zal stijgen als gevolg van corona. In Nederland zien we dat:

- Kinderen en jongeren geven aan meer mentale gezondheidsproblemen te ervaren dan in 2018. Zo hebben ze bv. meer last van angstklachten (+15%). Ook is het percentage kinderen met dusdanig ernstige angstklachten dat er op zijn minst hulp aangeboden zou moeten worden, verdubbeld van 8% naar 16%.
- 74% van de jongvolwassenen (18-35 jaar) heeft last van mentale klachten t.o.v. 48% van de 65-plussers. Meest voorkomende klachten onder jongvolwassenen zijn stress (40%), eenzaamheid (38%) en aanhoudende vermoeidheid (36%).
- 60% van de jongeren met een chronische beperking heeft beperkte toegang tot de benodigde zorg en 10% heeft helemaal geen toegang tot zorg.

1. Alle jeugd	<ul style="list-style-type: none"> •Kinderen (0-12) •Tieners (13-17) •Jongvolwassenen (18-27)
2. Jeugd met kwetsbare positie	<ul style="list-style-type: none"> •Risico op kindermishandeling •Kwetsbare gezondheid in gezin •Dak- en thuisloze jongeren
3. Jeugd met jeugdhulp	<ul style="list-style-type: none"> •Jongeren die niet thuis wonen •Jongeren met een beperking •Jongeren met (zware) zorgbehoefte

Alle signalen kunnen we categoriseren in 3 sporen:

- 1) **Bestaanszekerheid: werk/onderwijs/huisvesting (voor alle jeugd):** Jongeren willen zo veel mogelijk fysiek onderwijs volgen, stage lopen en een bijbaan hebben. Als ze klaar zijn met onderwijs willen ze perspectief op een baan en huisvesting. Voor veel jongeren was dit al lastig (huizenmarkt, flexbanen, etc), maar in deze coronaperiode maken zij zich zorgen over hun bestaanszekerheid wat essentieel is voor perspectief.
- 2) **Mentaal welbevinden (voor alle jeugd):** Het brein van jongeren is nog ontwikkeling tussen het 25ste en 30ste levensjaar. Jongvolwassenen hebben meer behoefte aan sociale contacten en gaan anders om met tegenvallers dan volwassenen. Door de coronamaatregelen hebben jongeren minder mogelijkheden voor sociale interactie met leeftijdsgenoten en bepaalde volwassenen (leerkracht, mentor, trainer, etc..). Waar kinderen en jongeren tot 18 jaar nog uitgezonderd zijn van bepaalde maatregelen, geldt dit niet voor jongvolwassenen. Hierdoor is het mentaal welbevinden van veel jongeren verminderd en zijn meer jongeren eenzaam.
- 3) **Jeugdhulp & Veiligheid (voor jeugd met kwetsbare positie en jeugdhulp):** Voor jongeren met een (gezinslid met) kwetsbare gezondheid, in een onveilige situatie (kindermishandeling/huiselijk geweld), met een levenslange en levensbrede beperking of jongeren in de jeugdhulp is het belangrijk dat zij zich veilig voelen en dat hun vaste structuur zoveel mogelijk behouden blijft en zorg en ondersteuning (incl. dagbesteding) wordt gecontinueerd. Er zijn signalen dat er een tekort is aan jeugd-ggz capaciteit (o.a. intensieve ambulante plekken en eetstoornissen)

1. Wat doet het kabinet al op hoofdlijnen?

Knelpunt	Routekaart	Steunpakket	Aanvullend beleid
Bestaanszekerheid: Onderwijs	Onderwijs is geprioriteerd en er zijn uitzonderingen in routekaart.	- Leerachterstanden (€ 282 mln) - Continuïteiten van onderwijs (€ 210 mln) - Devices (€ 25 mln) - Ventilatie (€ 360 mln)	- Nationaal programma onderwijs - Lesopstand.nl
Bestaanszekerheid: Werk	Uitzondering voor praktische onderwijs	- Jeugdwerkloosheid (€ 346 mln)	- Aanpak Jeugdwerkloosheid SZW/OCW
Bestaanszekerheid: Huisvesting	??	??	- Programma dak- en thuislozen (PM DMO)
Mentaal welbevinden	Sport en jeugdactiviteiten (tot 18 jaar) zijn geprioriteerd	- Jeugdpakket (€ 58,5 mln), waaronder 3,5 voor mentale gezondheid - Maatschappelijke Diensttijd - Jeugd aanzet (zomer+winter)	- Ondersteuning d.m.v. handreikingen, leerbijeenkomsten, week van de dialoog. - Versterken landelijke initiatieven mentale gezondheid. - Handreikingen voor voorzieningen zoals buurthuizen - Een tegen eenzaamheid
Jeugdhulp & veiligheid	Continuïteit jeugdhulp (incl. dagbesteding en bezoekregeling) Noodopvang Uitzonderingen voor kinderen in risico situaties	- Compensatie meerkosten in 2020 (€ 170 mln ³) en 2021.	- Afspraken rondom continuïteit van zorg en escalatie. - Ondersteuning d.m.v. handreikingen en Q&A's voor jeugdprofessionals. - Aanvullende maatregelen Geweld Hoort Nergens Thuis (campagne, chatfunctie, etc..)
Informatie	Rijksoverheid.nl		- www.nji.nl/coronavirus met Q&A's voor professionals e.a. - Coronasteunpunt

2. Nieuw jeugdplan (aanvullend op bestaand beleid)

Bovenop bestaand beleid is een extra aanpak nodig. Enerzijds is er beleid nodig om de schade bij jongeren die ontstaan is door coronamaatregelen te mitigeren. Anderzijds is er een aanpak nodig die voorkomt dat er blijvende schade ontstaat op de (middel)lange termijn. Onderstaande voorstellen gaan in op mentaal welbevinden en jeugdhulp & veiligheid. Zaken t.a.v. bestaanszekerheid worden opgepakt door SZW en OCW.

a) Wat kunnen we direct starten om de schade van corona te mitigeren (0-6 maanden)?
t.a.v mentaal welbevinden:

³In 2020 is er € 170 mln. via het gemeentefonds uitgekeerd aan gemeenten ter compensatie van meerkosten als gevolg van corona in het sociaal domein. De omvang van de compensatie van de meerkosten in 2021 zal, conform 2020, worden vastgesteld op basis van een financieel onderzoek door een externe partij

- **Zinvolle tijdsbesteding (verlengen jeugdpakket):** Gemeenten organiseren zinvolle tijdsbesteding (sport, cultuur en maatschappelijke activiteiten) voor jongeren tot 1 april. Bij al deze activiteiten wordt veel aandacht besteed aan begeleiding, coaching en het opvangen van (eerste) zorgsignalen. Een mooi voorbeeld uit A'dam is 3x3 Unites (basketbal), waar jongeren niet alleen sporten maar ook op mentaal vlak getraind en gecoacht worden en zelfs een erkend trainersdiploma kunnen halen. De kosten daarvoor waren geraamd op 41,5 mln voor 4 maanden. Als we dit pakket willen verlengen tot € 31 december dan komen we uit op € 93 mln.
- **Buurthuizen/wijkcentra/bibliotheken/lege gebouwen open stellen:** Om (kwetsbare) jongeren elkaar fysiek en veilig te laten ontmoeten is het nodig om locaties open te stellen. Op dit moment is de ruimte in de regelgeving beperkt en wordt deze niet optimaal benut (handreiking voor buurt-/dorphanuizen en wijkcentra). We willen een concreet voorstel uitwerken om deze locaties veilig te kunnen openen. Kosten: inbegrepen in kosten zinvolle tijdsbesteding.
- **Exitstrategie voor jongvolwassenen:** Bij afschaling van de maatregelen moeten we nadrukkelijk meewegen hoe jongeren veilig en verantwoord weer sociale contacten kunnen hebben met leeftijdsgenoten. Op korte termijn willen we verkennen welke mogelijkheden (bv sport, studentenverenigingen, etc..) er zijn voor jongvolwassenen (18-27 jaar) in de routekaart. Er staat sinds medio december een adviesaanvraag uit bij het OMT. Kosten: geen extra kosten.
- **Versterken mentale gezondheid (verlengen jeugdpakket):** Met het jeugdpakket (€3,5 mln) worden bestaande initiatieven opgeschaald. De middelen die bijvoorbeeld in Amsterdam stedelijk worden ingezet zijn met name gericht op tijdelijke uitbreiding van ambulante psychologische hulp en andere preventieve, lichte ambulante interventies om de mentale weerbaarheid van jongeren te vergroten. Daarmee kan het huidige aanbod van lokale aanbieders tijdelijk worden uitgebreid, zoals in het geval van @ease. @ease verzorgt een laagdrempelige inloop voor jongeren die hun verhaal kwijt willen bij andere jongeren (veelal studenten die als vrijwilliger werken). Een ander voorbeeld is tijdelijke uitbreiding van het aanbod van trainingen voor MBO-studenten (zoals de training Dip en depressie). Het aanbod is groot en we willen dit daarom verhogen met € 4 mln voor de rest van het jaar.
 - **Onderdeel: Versterken luisterlijn/chat voor tieners en jongvolwassenen:** Voor het mentaal welbevinden van tieners en jongvolwassenen (12-27 jaar) gaan we inzetten op laagdrempelige ondersteuning (luisterlijn, chat, app, o.i.d.). Daarbij gaat het zowel om beter ontsluiten van de beschikbare hulplijnen etc., als om (door)ontwikkelen van nieuwe initiatieven, bv voor doelgroepen die nu nog onvoldoende bediend worden. Zo heeft de kindertelefoon aangeboden om met hun kennis en ervaring de luisterlijnen voor jongvolwassenen te versterken, te verbinden en te professionaliseren en zijn we in gesprek met NJi en de partijen achter jongerenhulp.nl om te komen tot een keuzehulp/portal voor jongeren om snel gekoppeld te worden aan de juiste ondersteuning. Daarnaast gaan we een aantal veelbelovende landelijk initiatieven versterken en opschalen.
- **Kwetsbare jongeren:** Op korte termijn wordt samen met jongeren en experts verkend hoe kwetsbare jongeren (bv. chronisch ziek of in jeugdhulp) perspectief geboden kan worden. Op basis van de huidige ideeën schatten we in dat € 4 mln euro nodig is.
- **Mentaal welbevinden in onderwijs:** In het Nationaal Programma Onderwijs ligt de focus op de cognitieve ontwikkeling van de jongere. Samen met het Nederlands Jeugdinstituut en experts wordt gekeken hoe de sociaal-emotionele ontwikkeling op een passende manier kan worden meegenomen. Experts geven daarbij aan dat het kind pas kan werken aan zijn cognitieve ontwikkeling als de sociaal-emotionele ontwikkeling niet vastloopt. Daarbij gaat het er volgens ons om dat we alle mogelijkheden (in aanvulling op gezonde schoolaanpak) rondom een school en kinderen/jongeren gaan inzetten om samen met school (en natuurlijk het gezin) er voor te zorgen dat kinderen zich in deze tijd toch zoveel mogelijk kunnen blijven ontwikkelen. Kosten: onderdeel van Nationaal Onderwijsprogramma

t.a.v Jeugdhulp en Veiligheid:

- **Extra inzet jongerenwerk:** Tijdelijke opschaling van het jongerenwerk is nodig om meer outreachend te werk te gaan. Meer contact met moeilijke bereikbare jongeren is nodig, bv via belletjes, appjes, huisbezoek of wandeling. Ook zijn jongerenwerkers bezig om welwillende jongeren te trainen als junior mentor om jongeren die wegwijzen te helpen met een praatje. Kosten: 14 mln
 - **Veiligheid/mishandeling in coronatijd/wat hebben jongeren nodig?** Naast de maatregelen die genomen zijn op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling en de recent verschenen wetenschappelijke inzichten is het goed om met jongeren het gesprek aan te gaan over welke oplossingen zij willen als het thuis niet veilig voelt. Daarom willen we met jongeren en met ervaringsdeskundigen in gesprek over wat jongeren helpt, wat ze kunnen doen en wat jongeren perspectief biedt als het thuis niet veilig is. Kosten: waarschijnlijk geen extra kosten.
 - **Preventieve inzet (jeugd-)GGZ:** Om hele kwetsbare jongeren (bv. KOPP/KOV jongeren) extra te ondersteunen zijn de volgende dingen nodig: advies & coachingsgesprekken, begeleiding KOPP/KOV jongeren, (digitale) spreekuren op vindplekken waaronder onderwijs. Kosten: 5 mln
 - **Versterken dagbesteding kwetsbare jongvolwassenen:** sociale firma's die voorzien in dagbesteding voor kwetsbare jongvolwassenen (bv LVB) zijn al maanden dicht (veelal horeca). Het openhouden van deze firma's staat onder druk vanwege de loonkosten. Een steunpakket is nodig. Disclaimer: met DMO bekijken of dit niet beter in plan kwetsbare personen. Kosten: 21 mln (o.b.v extrapolatie van Amsterdam).
- b) Welke voorbereidingen moeten we nu treffen om (blijvende) schade te voorkomen op de middellange (6-12 jaar) en lange (1-5 jaar) termijn?
- **Gezamenlijke stip op de horizon (5 jaar):** Samen met experts en jongeren komen tot een gedeelde stip op de horizon (5 jaar). Hoe kunnen we de crisis benutten om er beter uit komen (building back better)? Hiervoor worden verschillende scenario's uitgewerkt om het jeugdplan wendbaar te houden.
 - **1 september plan:** Om jongeren meer perspectief te bieden t.a.v. onderwijs gaat OCT een plan maken om op 1 september fysiek onderwijs (MBO, HBO, WO) te realiseren (al dan niet in hybride vorm). Kosten: onderdeel van Nationaal Onderwijsprogramma
 - **Capaciteit jeugd-GGZ:** We ontvangen signalen dat er onvoldoende capaciteit is in de jeugd-GGZ maar kunnen dit beeld (vooralsnog) niet staven o.b.v. beschikbare data. Op dit moment loopt er een uitvraag onder j-ggz aanbieders en de J42 om meer zicht te krijgen op knelpunten en capaciteit crisisbedden én vervolgzorg (klinische opname én intensief ambulante). Op basis van de uitkomsten van deze uitvraag worden met betrokken partijen gekeken naar vervolgstappen. Kosten: onbekend.
 - **Nationale Adviesraad Jeugd:** Om (wetenschappelijke) kennis over de (lange termijn) gevolgen van corona op jongeren beter te benutten wordt nagedacht over een Nationaal Adviesraad Jeugd. Kosten: binnen bestaand budget

Visuele weergave plan jeugd (bovenop bestaande initiatieven)

2. Risicogroepen: ouderen, GGZ, LVB, dak- en thuislozen, thuiswerkers

Nr	Thema	Intensiveringen	Via	Omvang
A	Verstevigen verbinding met ouderen (o.a. door Intensiveren aanpak eenzaamheid) (VWS)	Eenzaamheidsprojecten / huisbezoeken	Gemeentefonds	49
		Digitalisering	Gemeentefonds	22
		Versterken eenzaamheidscoalities	Gemeentefonds	12
		Landelijke ondersteuning ETE/campagne	Landelijk	3
B	Ambulante begeleiding (VWS)	Extra contactmomenten kwetsbare groepen	PM	30
C	Dak en thuislozen (VWS)	Ondersteuning mentaal welbevinden	Gemeente Fonds	24
D	Steunpunten en ontwikkelen concrete tools ondernemers en werkgevers (met SZW, EZK)	Vergroten veerkracht van getroffen ondernemers en vergroten weerbaarheid van werknemers.	PM	32
E	Cultuurfondsen (OCW)	Opschalen goede praktijken kunst en cultuur	Cultuurfonds	10
F	Kwetsbare wijken (BZK)	Opschalen mogelijkheden waar mensen/kwetsbare groepen elkaar kunnen ontmoeten	Gemeentefonds	PM
	Totaal			182

Toelichting:

We hebben het primair over:

1. Kwetsbare ouderen (ca. 1,4 miljoen mensen 75+)
2. Mensen met een licht verstandelijke beperking (ca. 1,1 miljoen mensen)
3. Mensen die dak- en thuisloos zijn (ca 40.000 mensen)
4. Mensen met psychische problematiek (ca. 1 miljoen mensen)
5. Mensen die door toedoen van Corona in een kwetsbare positie zijn beland of dreigen te belanden: (PM schattingenaantallen).

Meer dan 50% van de mensen van 75 en ouder voelt zich eenzaam. Tijdens de coronacrisis is eenzaamheid onder ouderen toegenomen: het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) rapporteerde een toename van 8% mbt emotionele eenzaamheid in juli onder 75-plussers. Ook een extra meting naar eenzaamheid in juni 2020 (Lasa) liet een stijging van eenzaamheid zien onder ouderen.

Het SCP geeft ook aan⁴ dat impact van de maatregelen voor mensen met een verstandelijke beperking waarschijnlijk groter is omdat ze al vaker eenzaam zijn en minder makkelijk gebruik maken van digitale mogelijkheden. Door het wegvallen van begeleiding, werk en sociale contacten

⁴ Maatwerk in meedoen, SCP, 2020

namen de structuur in het leven en hun eigenwaarde af, wat nadelig kan zijn voor de tevredenheid, eenzaamheid en participatie van mensen met een verstandelijke beperking. Soortgelijke signalen ontvangen we voor ook voor andere kwetsbare doelgroepen. Het ontbreken van contact, dagstructuur en zekerheid verergert bestaande problematiek voor bijvoorbeeld dak- en thuislozen en mensen met een instabiele thuissituatie.

Tot slot zijn er mensen die als gevolg van de corona-maatregelen in een kwetsbare positie zijn beland. We denken hierbij aan (MKB) ondernemers (horeca, detailhandel, rijschoolhouders etc) en werknemers die door het gebrek aan werk of het langdurig thuiswerken verhoogd risico hebben op burn-out en andere mentale klachten.

Waar zetten we op in?

- a) Versterken verbinding (o.a. door Intensiveren aanpak eenzaamheid)
- b) Extra ambulante begeleiding en ondersteuning voor bijv. mensen met een LVB), mensen met psychische kwetsbaarheid en dak- en thuislozen
- c) Opschalen locatie en activiteiten mogelijkheden waar mensen/kwetsbare groepen elkaar kunnen ontmoeten (bijv. buurtcentra, bibliotheken, jongeren centra, wijkcentra, etc...)
- d) Mentale veerkracht voor ondernemers en weerbaarheid voor thuiswerkers door steunpunten voor ondernemers en werkgevers (bijv. via programma Vitaal bedrijf, bedrijfsartsen, Ondernemend NL en Instituut voor Midden en Kleinbedrijf)

Wat doen we al?

Op grond van de Wmo2015 bieden gemeenten tal van vormen van ondersteuning die bijdragen aan het bevorderen van sociale samenhang, mantelzorg en vrijwilligerswerk en zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen. Daarnaast wordt specifiek ingezet op:

Aanpak eenzaamheid

Om eenzaamheid tegen te gaan ondersteunt VWS gemeenten via het programma Eén tegen eenzaamheid. Het doel van Eén tegen eenzaamheid is de trend van eenzaamheid onder ouderen te doorbreken door met heel veel partners eenzaamheid eerder te signaleren en te doorbreken. Dit wordt gedaan met zowel een landelijke coalitie als in elke gemeente een lokale coalitie. Lokale coalities vormen daarbij de spil van de aanpak tegen eenzaamheid. Zij houden contact met ouderen via oa huisbezoeken, ontmoeting, sport en cultuur. Iedere gemeente doet dat op een manier die bij zijn omvang en inwoners past. Gemeenten vormen lokale coalities tegen eenzaamheid samen met bedrijven, ondernemers, burgers en maatschappelijke organisaties. VWS ondersteunt gemeenten met een eenzaamheidsadviseur, leerbijeenkomsten. Het programma verzamelt en deelt ook de goede voorbeelden uit gemeenten. Tijdens de coronaperiode is de vraag naar ondersteuning verdubbeld. Het aantal aangesloten gemeenten is gegroeid naar 225.

Knelpunten versterkt of ontstaan door corona

- De mogelijkheden voor ouderen om elkaar te ontmoeten, om een zinvolle dagbesteding te hebben door deel te nemen aan activiteiten zijn nu niet of zeer beperkt. Eenzaamheid onder ouderen en andere kwetsbare groepen is toegenomen tijdens corona.
- De noodzaak voor projecten gericht op contact met en ondersteuning van (kwetsbare) ouderen is toegenomen door de coronacrisis. Er zijn bijvoorbeeld méér eenzame ouderen. Alle projecten zijn nu één op één, geen groepsactiviteiten. De projecten om ouderen praktisch te helpen met een bezoekje, een maaltijd of een boodschap vergen echter extra capaciteit en moeten worden aangepast aan de coronaregels.
- Vrijwilligersorganisaties, seniorenorganisaties die de ontmoetingsactiviteiten op lokaal niveau uitvoeren kampen met capaciteitsproblemen: veel oudere vrijwilligers kunnen dit werk niet doen ivm het risico op corona, groepsbijeenkomsten kunnen niet meer plaatsvinden en de coördinatie is daardoor complexer geworden. De financiering aan vrijwilligerscentrales via sponsoring uit bedrijfsleven is door de coronacrisis juist afgenomen.
- Contact kan ook worden gehouden op digitale wijze, via beeldbellen/internet. Veel ouderen zijn hier echter te weinig digitaal vaardig voor. Binnen veel gemeenten zijn al projecten die zich richten op digitalisering van ouderen (bijv. ipad cursus), maar dit is niet voldoende.

Gemeenten hebben behoefte aan opschaling van deze projecten. De vraag van ouderen is groter dan gemeenten kunnen bieden. De Raad van Ouderen adviseerde de minister van VWS initiatieven voor beeldbellen en belcirkels ondersteunen (Kamerstuk 29538-323). Die spelen goed in op de behoeften aan onderlinge contacten die thuiswonende ouderen in coronatijd hebben. Beeldbellen en belcirkels zijn, met de juiste ondersteuning, gemakkelijk te organiseren, bieden continuïteit en zijn snel te verspreiden.

- Gemeenten hebben behoefte aan sterke coördinatie van de lokale coalitie eenzaamheid, die verbindingen kan leggen met sport, cultuur en ondernemers en alle acties kan coördineren. De bestaande lokale aanpak eenzaamheid dient te worden versterkt, door een versterking en uitbreiding van de lokale coalities eenzaamheid.
- Voor mensen met een LVB zijn vaste structuren van werk, school, dagbesteding en (familie)bezoek van groot belang. Omdat deze vaste structuren zijn weggevallen is er een risico dat het niet goed gaat met mensen.
- Veel plekken waar dak- en thuisloze mensen normaal gesproken overdag naar binnen kunnen zijn gesloten, zoals bibliotheken en buurthuizen.
- Er is dringend behoefte aan extra tijdelijke woonplekken voor mensen die dakloos dreigen te raken, waaronder ook zeker jongeren. Het plaatsen van tijdelijke containerwoningen kan gemeenten lucht bieden voor de volle opvanglocaties.
- Vroegsignalering van kwetsbare mensen kan minder goed plaatsvinden doordat mensen minder mensen gezien worden op plekken als buurtcentra. Het openstellen van voldoende locaties blijft een knelpunt, ondanks de oproep dit mogelijk te blijven maken. Ook het organiseren van nieuwe vormen van (corona-proof) activiteiten vraagt extra inzet van vrijwilligers en professionals in het sociale domein.

Aanpak

Het Rijk blijft inzetten op de bestaande programma's gericht op het vergroten van sociaal en mentaal welbevinden, maar onderschrijft dat dit onvoldoende is om ouderen en andere kwetsbare groepen meer perspectief te bieden. Daarom stellen we nu voor om aanvullende acties uit te zetten. Het Rijk stelt gemeenten in staat hun bestaande aanpak voor ouderen en andere kwetsbare groepen te intensiveren. Het Rijk roept daarbij gemeenten, maatschappelijke organisaties, wijkteams, ondernemers, seniorenorganisaties en vrijwilligersorganisaties samen te werken om sociale en mentale impact van de coronacrisis te verkleinen. Vanuit het programma Een tegen eenzaamheid krijgen gemeenten ondersteuning bij de uitvoering van de aanpak eenzaamheid. Daarbij zal extra aandacht zijn voor de intensivering van de aanpak in coronatijd. Het Rijk wil de impact op het sociaal en mentaal welbevinden, op de volgende wijze, in samenwerking met gemeenten, aanpakken.

a. Verstevigen verbinding (o.a. door Intensiveren aanpak eenzaamheid)

De aanpak van eenzaamheid op lokaal niveau is maatwerk en verschilt per gemeente. Bijna alle gemeenten voeren projecten om huisbezoeken te brengen aan kwetsbare inwoners, zoals ouderen, om het contact te onderhouden, een helpende hand te bieden, en hen te helpen om deel te gaan nemen aan activiteiten. Deze projecten worden, uitgevoerd door vrijwilligers en/of professionals. Door de toegenomen isolatie van o.a. ouderen is een intensivering hiervan noodzakelijk. Het Rijk wil het mogelijk maken dat gemeenten hun aanpak eenzaamheid intensiveren via:

- **Het mogelijk maken ontmoetingsprojecten, zoals huisbezoeken, maaltijd/boodschappenhulp, kleine gebaren.** Projecten die gericht zijn op het verbeteren van sociaal en mentaal welbevinden van ouderen, worden op lokaal niveau uitgevoerd door welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties, seniorenorganisaties en verenigingen. Echter door Covid moeten de bestaande initiatieven moeten worden uitgebreid, aangepast aan coronaregels, nieuwe vrijwilligers en/of professionals moeten worden getraind en begeleid. De financiële situatie is juist verslechterd van deze organisaties. Er moet extra actie worden ingezet om meer kwetsbare mensen, ouderen te bereiken. Daarom wordt mogelijk gemaakt dat gemeenten deze bestaande activiteiten kunnen intensiveren. Om extra activiteiten om ouderen te bezoeken mogelijk te maken is naar schatting EUR 140 nodig per te bereiken

oudere. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat ongeveer een kwart van de ouderen gebruik maakt van het huisbezoek (ervaring huisbezoeken gemeente Rotterdam). Impuls wordt daarmee € 140 x 350.000 ouderen = € 49 milj, bedoeld voor het financieren van organisaties die deze projecten uitvoeren (inzet vrijwilligers, training, coördinatie, begeleiding etc)

Het opschalen van lokale projecten gericht op het vergroten van de digitale vaardigheden van ouderen. De middelen kunnen bijvoorbeeld besteed worden aan inzet van vrijwilligers, jongeren, professionals, hardware (laptops/ipads) en coördinatie die nodig is voor deze projecten. Binnen veel gemeenten zijn al projecten die zich richten op digitalisering van ouderen (bijv. ipad cursus). Veel gemeenten hebben behoefte aan opschaling van deze projecten. De vraag van ouderen is groter dan gemeenten kunnen bieden. Ouderen hebben snel behoefte aan meer, eenvoudige technologische mogelijkheden om contact op afstand te houden met dierbaren, welzijnswerkers en vrijwilligers. Investering hardware (leenipads, mobiele routers incl. data) o.b.v. € 28.000,, Begeleiding gebruik en aansluiten o.b.v. jaar (5*40 personen een cursus) € 18000,-, Coördinatie door de gemeente 4 uur p.w. o.b.v. jaar € 15.600,-,Totaal per gemeente € 62000,-. Totaal: 22milj

- Gemeenten hebben daarnaast in deze coronaperiode **behoefte aan sterke coördinatie van de aanpak eenzaamheid**, via een community manager eenzaamheid. Iemand die verschillende beleidsterreinen én organisaties met elkaar verbindt. Deze is trekker van de coalitie tegen eenzaamheid in en betreft ook ondernemers, sportverenigingen, culturele instellingen, welzijnsorganisaties, kerken etc. Een mooi voorbeeld van een gemeente die verbindingen legt met andere domeinen, zoals sport, is Den Bosch:

Het is de bedoeling dat op langere termijn, na de coronacrisis, het trekkerschap bij één van de partners uit de coalitie tegen eenzaamheid wordt belegd, zodat de aanpak eenzaamheid ook ná de coronacrisis stevig staat. Zo wordt nu in coronatijd een basis gelegd voor een duurzame, integrale aanpak van eenzaamheid. Hiervoor is naar schatting gemiddeld een half fte, schaal 10 (CAOgemeenten2020) nodig per gemeente. Het Rijk stelt daarom 12 miljoen hiervoor ter beschikking.

b. Extra inzet ambulante begeleiding en ondersteuning

Met ambulante begeleiding worden cliënten ondersteund in het dagelijks leven. Doordat door de maatregelen het leven anders is dan normaal, kan extra ambulante begeleiding nodig/goed zijn voor bijvoorbeeld mensen met een LVB (en hun naasten), mensen die dak- en thuisloos zijn of mensen met psychische kwetsbaarheid. De coronacrisis kan voor deze groepen worden gezien als een life event.

In Nederland maken 171.120 mensen gebruik van ambulante begeleiding⁵. In het komend half jaar is zijn door de impact van corona op het mentaal welbevinden van bovenstaande doelgroepen extra contactmomenten nodig.

Er wordt met VNG en gemeenten op dit moment nader gekeken naar een inschatting van deze toename. De verwachting is dat hierbij kan worden gedacht aan 30 mln euro.

c. tijdelijke opvang/woonplekken voor (dreigend) dak- en thuislozen

Als gevolg van de coronacrisis zijn opvanglocaties voor dak- en thuisloze mensen snel omgebouwd conform de 1,5 m maatregel. Veel slaapzalen zijn daarvoor omgebouwd naar 1 a 2 persoonskamers. Deze ombouw is ook gewenst conform de ambitie uit 'Een (t)huis, een toekomst' om het aantal dakloze mensen in Nederland terug te dringen. Veel gemeenten hebben hiervoor ook plannen ingediend en maken gebruik van de 200 mln die hiervoor beschikbaar is gesteld.

d. Steunpunten en ontwikkelen concrete tools voor ondernemers en werkgevers

Bestaande steunpunten voor ondernemers intensiveren gericht op ondernemers die kampen met mentale problemen door toedoen van de Coronacrisis. Deze doelgroep waar nodig doorgeleiden naar andere faciliteiten voor mentale steun (ca 10 organisaties X intensivering 100.000 euro Werkgeversverbanden faciliteren met concrete handelingsperspectieven (ontwikkelkosten en

⁵ www.waarstaatjegemeente.nl/

proceskosten 300.000 euro) en doorgeleiden via bestaande programma's (bijv. via programma Vitaal bedrijf en PM EZK SZW) 700.000 euro. Deze interventies worden uitgewerkt door/ in samenwerking met het ministerie van EZK en SZW.

e. Flankerend beleid Cultuur.

Culturele activiteiten kunnen bij uitstek mensen die door corona in eenzaamheid, gebrek aan zingeving of depressiviteit zijn geraakt, weer activeren. Culturele professionals in alle disciplines van cultuur: dans, poëzie, vertellen, muziek, etc. weten hoe zij mensen, jong en oud, kunnen raken en uit hun impasse helpen. Hier is al ervaring mee opgedaan in het programma Lang Leve Kunst – voor ouderen, en het nieuwe programma Samen Cultuur Maken – beide uitgevoerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie. Een dergelijk programma kan ook kleinere gemeenten ontlasten in de uitvoering, omdat zij vaak weinig capaciteit hebben dit zelf te organiseren. Uitvoering: Het Fonds voor Cultuurparticipatie is een zbo met een wettelijk taak op het terrein van cultuur. Het fonds werkt via door de minister goedgekeurde regelingen die worden gepubliceerd in de Staatscourant. Voor uitvoering van een programma voor kwetsbare groepen kan het al bestaande programma Samen Cultuur Maken worden uitgebreid. Er zullen voor de uitvoering wat extra medewerkers moeten worden aangetrokken maar de organisatie staat en de expertise is er. De overhead van de rijkscultuurfondsen is max 10%. Inhoud en doel: deze subsidieregeling is bedoeld om cultuur voor iedereen toegankelijk te maken en drempels weg te nemen. Het is een stimuleringsregeling die nieuwe initiatieven mogelijk wil maken en bestaande activiteiten wil helpen zich te verdiepen, verbreden en/of professionaliseren. Een belangrijk middel om het doel te bereiken is het aanjagen van nauwere samenwerking tussen professionals uit de culturele sector en het sociaal domein. Bijvoorbeeld de zorg- en welzijnssector. En op deze manier de unieke kracht van kunst en cultuur beschikbaar te stellen voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, zoals eenzaamheid. Financiën: voor de regeling is nu 5 mln. per jaar beschikbaar. Binnen het sociaal domein en de cultuursector is goede bekendheid met de regeling. In januari, de eerste maand van het programma, zijn al ruim 180 projecten ingediend. Er is veel vraag en de regeling is zwaar overtekend. Opschaling met 10 mln. betekent ruimte voor nog eens 200 initiatieven van gemiddeld € 25.000 per project en 100 van € 50,000

f. Opschalen activiteiten en locaties kwetsbare groepen elkaar ontmoeten (bijv. buurtcentra)

Door corona maatregelen kunnen er in faciliteiten zoals bijvoorbeeld buurthuizen minder mensen worden ontvangen. Om voor een halfjaar een extra ruimte als een buurthuis te gebruiken kost EUR 200.000 (incl. begeleiding etc). Er zijn in Nederland ongeveer 660 buurthuizen. Om 1,5 keer zoveel capaciteit te creëren (door extra vraag omdat mensen meer behoefte hebben aan ontmoeting en doordat op één plek minder mensen terecht kunnen), zijn de kosten PM (BZK)

3. Leefstijl. Intensivering effectieve inzet op Gezonde Leefstijl

De impuls wordt voornamelijk ingezet op activiteiten die dit jaar kunnen worden ondernomen, gestart en gefinancierd. Alle onderdelen lenen zich voor een eventueel vervolg.

Nr	Thema	Intensiveringen	Via	Omvang
1	Leefstijl	Inzet impuls leefstijl 'bewegen'		15
2	Leefstijl	Inzet van gemeenten op leefstijl interventies (RIVM)		18
3	Leefstijl	Stoppen met Roken		4
4	Leefstijl	Communicatie op gezondere Leefstijl		2
5	Leefstijl	Intensiveren inzet JOGG en Gezonde School		4
	Totaal			43

Toelichting

Wetenschappers en medici hebben recent (november 2020) bij VWS bewindspersonen en via landelijke dagbladen aandacht gevraagd voor het belang van een gezonde leefstijl tegen de gevolgen van een coronabesmetting. Het Nederlands Innovatiecentrum voor Leefstijlgeneseeskunde (Lifestyle4Health) en de Vereniging Arts en Leefstijl hebben eerder al namens bijna 2000 zorgprofessionals op 19 mei 2020 een brief en notitie aangeboden aan Staatssecretaris Blokhuis. Hun oproep is: "Als leefstijl ooit op de agenda zou moeten staan, dan is het nu. De cijfers liegen er niet om. De overgrote meerderheid van de corona-geïnfecteerde patiënten op de IC heeft overgewicht, obesitas en/of een of meerdere aandoeningen". Ook NOC*NSF en bekende sporters hebben de nadrukkelijke oproep gedaan om sport en bewegen meer te integreren in het dagelijkse leven. Al deze partijen dringen aan op meer actie om gezonde leefstijl te bevorderen. Ook de WHO heeft uitgesproken dat dit hét moment is om in te zetten op leefstijlpreventie ten behoeve van de volksgezondheid.

Effectieve preventie verhoogt de kwaliteit van leven en voorkomt onnodige leefstijl gerelateerde ziektelast en de daaruit volgende, vaak aanzienlijke, zorgkosten en maatschappelijke impact. Inzet van deze investering is dat de inwoners van Nederland niet alleen deze coronacrisis gezonder doorkomen, maar ook met betere weerstand een eventuele volgende virusinfectie aankunnen. Leefstijlinterventies zijn nodig: op korte termijn kunnen bepaalde interventies al binnen enkele weken, soms dagen, effect hebben. Ook op lange termijn is het noodzakelijk; een groot deel⁶ van de ziektelast (met name chronische ziekte) wordt veroorzaakt door een ongezonde leefstijl. Deze voorstellen richten zich op de korte termijn, want de gevolgen van COVID zijn nu al zichtbaar en merkbaar.

Knelpunt

Waar onze weerstand juist ondersteund moet worden door een gezonde leefstijl om de kans op een ongunstig ziektebeloop bij besmetting te verkleinen, zien we het tegenovergestelde gebeuren. Onder andere als (indirect) gevolg van de lockdown maatregelen. Er wordt weinig bewogen door het vele thuiswerken en uit onderzoek blijkt dat rokers waarschijnlijk een grotere kans hebben om COVID-19 te krijgen en hebben meer kans op een ernstig verloop van de ziekte. Tegelijk blijkt uit onderzoek dat rokers meer zijn gaan roken sinds het uitbreken van de pandemie.

⁶ Het RIVM geeft aan dat ruim 30% van de ziektelast samenhangt met roken, ongezonde voeding, buitenmilieu, arbeidsomstandigheden, weinig bewegen en alcoholgebruik. Mede als gevolg van roken, ongezonde voeding, weinig bewegen en alcoholgebruik kampen mensen met een hoge bloeddruk, overgewicht, aantasting van de longen en luchtwegen en een hoge bloedsuikerspiegel. Dit zijn allen vermijdbare risicofactoren die de kans op hart- en vaatziekten, diabetes type 2 en kanker verhogen.

Doelgroepen

Leefstijl is voor veel Nederlanders een uitdaging. Maar er zijn specifieke groepen die in het bijzonder aandacht behoeven. Het coronavirus zelf lijkt weinig effect te hebben op kinderen en jongeren. De impact van de coronamaatregelen op (de ontwikkeling van) kinderen en jongeren is echter enorm. Zij eten ongezonder, kunnen minder bewegen en gebruiken vaker een beeldscherm. Als gevolg van deze veranderingen valt bij kinderen een serieuze toename van gewicht te verwachten. Op het gebied van welzijn en weerbaarheid is er sprake van meer zorgen, mentale problemen en een verminderd sociaal leven. Kwetsbare groepen ervaren meer negatieve gevolgen van de coronacrisis door een daling in inkomen van de ouders, beperktere toegang tot onderwijs, minder hulp van ouders bij thuisonderwijs en vaker afgelaste behandelingen. Daardoor zal de ongelijkheid tussen kinderen toenemen. Vooral de kwetsbare gezinnen in achterstandswijken hebben daardoor juist nu extra aandacht en perspectief nodig. Onderstaande voorstellen zullen met name landen bij de kwetsbare doelgroepen, Lage SES, (kwetsbare) ouderen, mensen met een chronische aandoening en handicap (lichamelijk en verstandelijk, en thuiswerkers).

Versterken huidige inzet

Dit kabinet heeft met het Sport- en Preventieakkoord veel op touw gezet om gezonde leefstijl te stimuleren en Nederlanders fitter te krijgen. Deze bestaande structuren kunnen we inzetten voor een snelle impuls:

1. Inzet impuls leefstijl 'bewegen'

De overgrote meerderheid van de corona-geïnfecteerde patiënten op de IC heeft overgewicht, obesitas en/of een of meerdere aandoeningen en de meeste (thuiswerkende) Nederlanders bewegen agv de lockdown-maatregelen substantieel minder.

Om deze negatieve corona-effecten tegen te gaan wordt ingezet op een versnelling en een impuls van het rijksbreed interdepartementale traject: "Bewegen het Nieuwe Normaal" (BNN). Om direct van start te kunnen met de inzet van activiteiten en programma's versterken we de samenwerkingsverbanden, die zijn opgebouwd met de lokale sport- en preventieakkoorden en de alliantie 'sporten en bewegen voor iedereen'.

Met de lokale sportakkoorden is beoogd om duurzame, lokale, ecosystemen te ontwikkelen, waarin de sportinfrastructuur, zorg- en welzijn en sociale partners participeren. De financiële impuls vanuit het Rijk geldt als een aanvulling op het uitvoeringsbudget van de lopende lokale sport- en preventieakkoorden en zullen aan de gemeente worden verstrekt. Hiervoor is totaal 10 miljoen euro in 2021 beschikbaar. Op lokaal niveau wordt een vertaalslag gemaakt welke inzet voor welke groepen burgers nodig is om de negatieve effecten van de corona-maatregelen tot een minimum te beperken. Middelen kunnen bijvoorbeeld worden ingezet als activiteitenbudget voor de buurtsportcoaches.

Het landelijke flankerende beleid bestaat uit een gerichte begeleiding en ondersteuning van kwetsbare doelgroepen vanuit de alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' en het vergroten van de financiële toegankelijkheid van sport en bewegen. Deze corona-gerelateerde impuls betekent een uitbreiding en versterking van de lopende programma's zodat we meer

mensen in beweging brengen en we de negatieve effecten van de corona-maatregelen op bewegen beperken.

Ten slotte een impuls voor Stichting Special Heroes Nederland, deze stichting maakt zich sterk voor mensen met een beperking door een gezonde en actieve levensstijl te stimuleren en een zo groot en breed mogelijk aanbod in sport, cultuur, werk en gezondheid te creëren.

In de bijlage 1 is een uitgebreidere beschrijving van deze impuls opgenomen.
Impuls leefstijltraject #1 in 2021: 15 miljoen euro

2. Inzet van gemeenten op leefstijl interventies uit de databank effectieve interventies

In het kader van Corona wil je gedrag stimuleren dat de gezondheid van mensen bevordert en ziekte voorkomt. Het inzetten van een leefstijlinterventie kan daarbij helpen. De interventiedatabank van het Loket Gezond Leven (RIVM) zichtbaar op loketgezondleven.nl geeft inzicht in erkende leefstijlinterventies⁷. Een erkende interventie is een planmatige en doelgerichte aanpak, activiteit of programma, gericht op gedragsverandering bij mensen en beïnvloeding van hun omstandigheden.

In samenhang met de uitvoering van afspraken in de lokale preventieakkoorden kunnen gemeenten een impuls van gemiddeld € 50.000 ontvangen om in te zetten op deze erkende leefstijl interventies. Gemeenten kunnen dit snel oppakken omdat deze impuls aansluit bij inzet die gemeenten reeds plegen op gebied van gezonde leefstijl. Gemeenten kunnen zelf kiezen wat voor type interventie bij hen helpt en op welke doelgroep zij zich specifiek willen richten. €50.000 gemiddeld per gemeente om in te zetten op Leefstijlinterventies + € 500.000 euro voor Centrum Gezond Leven ter ondersteuning van gemeenten.

Impuls leefstijltraject #2 in 2021: 18 miljoen euro in 2021

3. Stoppen met roken

Uit onderzoek blijkt dat rokers waarschijnlijk een grotere kans hebben om COVID-19 te krijgen en hebben meer kans op een ernstig verloop van de ziekte. Tegelijk blijkt uit onderzoek dat rokers meer zijn gaan roken sinds het uitbreken van de pandemie. Verhoogde inzet op stoppen-met-roken zorg is daarom van groot belang. Met een wijkgerichte aanpak willen we stoppen met roken ondersteuning bieden, met name in de lage SES-wijken.

zie bijlage 2

Impuls leefstijltraject #3 in 2021: 4 miljoen euro

4. Intensivering Communicatie op leefstijl.

De urgentie om gezond te leven is in deze coronacrisis heel zichtbaar geworden: als gevolg van de lockdown-maatregelen zijn er minder mogelijkheden om te sporten en thuiswerkers bewegen dagelijks minder. Er is veel steun vanuit de samenleving en de Kamer voor een die mensen juist nu duidelijk maakt dat gezonder leven je weerstand ondersteunt tegen ziekmakers zoals corona. Gezonder leven voorkomt geen besmetting, maar verhoogt wel de kans op een milder verloop. Mensen kunnen met kleine dagelijkse inspanningen al een positief effect bereiken. Daarom zijn we vlak na de kerst gestart met de uiting in de landelijke en regionale dagbladen: 'Je hoeft geen rendier te zijn. Word gewoon een wandeldier'. Dit om het half uurtje wandelen te bevorderen. Deze boodschap hebben we ook via sociale media verspreid. De volgende uitingen komen eraan: onder andere via radio en social media. Ook

⁷ Bijvoorbeeld de Nationale Diabetes Challenge (NDC) van [5.1.2e](#). De NDC is een beweeginterventie die zich richt op mensen met (een verhoogd risico op) diabetes type 2. Deze laagdrempelige interventie is ook geschikt voor de lage-SES doelgroep. Gemeenten kunnen keuze maken uit verschillende leefstijlinterventies uit de interventiedatabank die goed aansluiten op de lokale situatie.

blijven we goede initiatieven, zoals de ommetje app, van andere partijen rondom een gezonde leefstijl zichtbaar maken als de gelegenheid zich voordoet. Intussen wordt er verder gewerkt aan het vervolg van de multimediale publiekscampagne in afstemming met experts zoals **5.1.2e** en wetenschappers bij onze kennisinstituten. Deze leefstijlcampagne is een onderdeel van de coronacommunicatie.

Impuls leefstijltraject #4 in 2021: 2 miljoen euro

5. Meer inspanningen gericht op gezond gewicht van jongeren en gezonde scholen

Zomer voor de gezonde jeugd. in 2021 organiseert JOGG een topzomer voor alle kinderen in Nederland. JOGG legt daarbij de nadruk op samenwerking van verschillende organisaties in de wijk, zoals Sportbedrijven, Sociaal Werk Nederland, de Johan Cruijff Foundation, NOC*NSF, Krajicek Foundation, Jeugdfonds Sport en Cultuur, IVN en Jantje Beton.

Gezonde voeding en bewegen: Gezondere buurthuizen, speeltuinen en kinderboerderijen. Kinderen hebben mede agv thuisonderwijs (als onderdeel van de corona-aanpak) minder gelegenheid gehad om dagelijks te bewegen. Tegen deze achtergrond zet JOGG samen met de partners, zoals de Sport-support/bedrijven (buurtsportcoaches) en de KVLO, in op een groei van het beweegaanbod voor kinderen op deze locaties.

Brede aandacht voor het kind met overgewicht. Kind naar Gezonder Gewicht

In 2021 zet JOGG, mede als gevolg van de corona-maatregelen, in op een versnelling en opschaling van de implementatie van KnGG. Daardoor krijgen kinderen en hun ouders de juiste ondersteuning en zorg, waardoor er perspectief wordt geboden en ruimte komt voor een gezonde leefstijl. Deze ondersteuning en zorg bestaat uit regionale en lokale projectleiders en experts die zowel de professionals kunnen helpen als ook de gezinnen zelf passende hulp kunnen bieden.

Toename JOGG gemeenten

Met een financiële impuls kan het JOGG-werknet van 170 gemeenten in een jaar naar 220 gemeenten groeien. Hiermee wordt de omgeving van kinderen en jongeren gezonder en wordt (corona gerelateerd) overgewicht voorkomen of tegengegaan.

Gezonde School:

Van belang om in te zetten op gezonde leefstijl bij kinderen. Gezonde School is een programma dat scholen helpt om te werken aan een gezonde leefstijl. Volgens een stappenplan wordt gewerkt aan verschillende thema's, met inzet van een Gezonde School-coördinator binnen de school en een externe adviseur van de GGD Gemeentelijke gezondheidsdienst. Een Gezonde School maakt gebruik van erkende Gezonde School-activiteiten. Dit zijn activiteiten waarvan onafhankelijke professionals hebben vastgesteld dat ze voldoen aan bepaalde kwaliteitscriteria en kansrijk zijn om effect te hebben.

Er is jaarlijks meer vraag naar ondersteuningsaanbod van Gezonde School dan de middelen toelaten. Met deze gelden kunnen meer scholen 'Gezonde School' worden en krijgt onze jeugd een gezonde steun in de rug in de schoolomgeving.

Juist in deze pandemie is de sociaal-maatschappelijke ongelijkheid op het gebied van gezonde leefstijl manifest geworden. Mede tegen deze achtergrond wordt vanuit het programma Gezonde School het ondersteuningsaanbod aangepast aan de specifieke uitdagingen die scholen ervaren als gevolg van de corona-maatregelen. Zo wordt specifiek ingezet op interventies gericht op meer bewegen en mentale gezondheid van kinderen en worden de interventies ook digitaal ingezet. Deze digitale ondersteuningsvormen zijn tijdens het thuisonderwijs als gevolg van het sluiten van scholen tijdens de pandemie zeer succesvol gebleken.

Uitgebreidere toelichting in bijlage 3. JOGG 2 miljoen euro en Gezonde School 2 miljoen euro.

Impuls leefstijltraject #5 in 2021: 4 miljoen euro.